

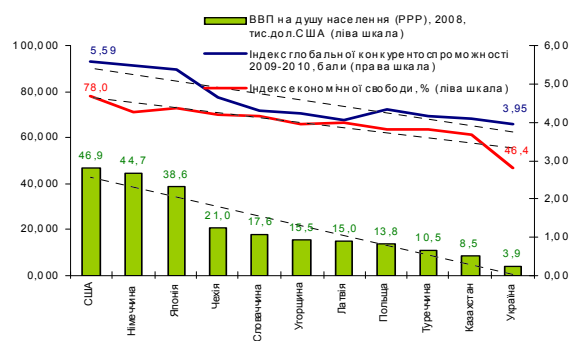
Аналітичний огляд «Результат України у світових рейтингах»

Головне

Аналіз результатів країн у рейтингах провідних світових організацій доводить, що країни з високим рівнем конкурентоспроможності та економічної свободи, стабільно демонструють свій потужний економічний потенціал, який віддзеркалюється у добробуті країни.

Так, низькому рівню добробуту України у 3,9 тис. дол. США на душу населення відповідають Індекс економічної свободи із значенням у 46,4% (за яким Україна відноситься до країн, де економічна свобода відсутня) та Індекс глобальної конкурентоспроможності у 3,95 балів (низький рівень конкурентоспроможності).

Взаємозв'язок індексів та добробуту

Джерело: Звіт ВЕФ "Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010", Індекс економічної свободи *The Heritage Foundation & the Wall Street Journal*

Для порівняння, держави з потужною економікою мають ВВП на душу населення понад 40 тис. дол. США при значенні Індeksu економічної свободи більше 75% та середньому значенні Індeksu глобальної конкурентоспроможності п'ятірки лідируючих у рейтингу економік світу на рівні 5,54 (Графік).

Водночас, останнім часом Україна демонструє регрес у більшості світових рейтингів, зокрема складених *Всесвітнім економічним форумом* за індексом глобальної конкурентоспроможності, *the Heritage Foundation & the Wall Street Journal* за індексом економічної свободи, *Transparency International* за індексом сприйняття корупції. Це переважно пояснюється нерозв'язаними інституційними проблемами (насамперед, йдеться про низьку прозорість та неефективність державної політики, відсутність незалежної судової влади та захисту прав власності, марнотратство державних коштів тощо). Майже в усіх рейтингах позиції України погіршені через зрослу корупцію, рівень якої є одним з найвищих у Європі.

Сукупність названих факторів призводить до погіршення макроекономічних показників і слабкості фінансової системи, а отже, зумовлює подальше послаблення позицій України у світових рейтингах.

Індекс економічної свободи
The Heritage Foundation & the Wall Street Journal

У 2010 році Україна посіла 162 місце (із значенням індексу 46,4%), погіршивши свій минулорічний результат на 10 позицій і скотившись до рівня кінця 1990-х (у 1999 році – 43,7%). Динаміка Індексу економічної свободи очевидно демонструє, як після стрімкого покращення результату, починаючи з кінця 90-х років, Україна після 2005 року розпочала стійкий рух назад (Графік 1). Але навіть найкращий результат України – 55,8%, якого вона досягла у 2005 році, був нижчим на 3,8 в.п.¹ за середньосвітове значення (59,6%), тоді як у 2010 році – вже на 13 в.п. нижче. Фактично за всіма складовими Індексу Україна має нижчі показники за середньосвітові, окрім компонентів «Торговельна політика» та «Фіскальна політика».

Графік 1. Динаміка індексу економічної свободи України

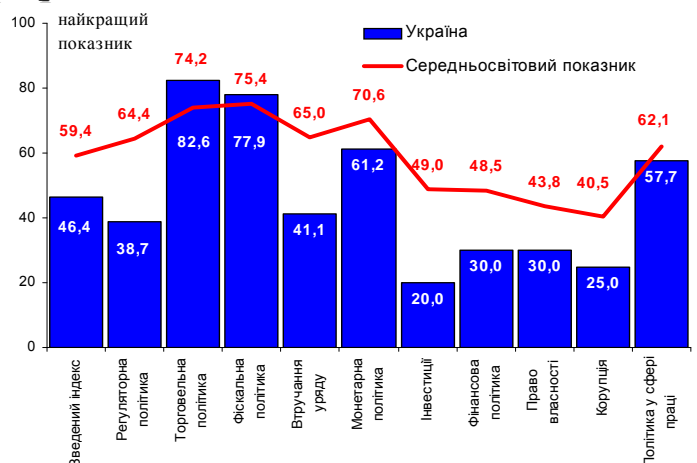
Джерело: the Heritage Foundation & the Wall Street Journal

Аналіз основних складових зведеного Індексу економічної свободи 2010 (Графік 2) свідчить, що найбільш провальними були дії української влади в таких питаннях, як:

- **інвестиції**, де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 29,0 в.п. через обтяжливу бюрократію та правила, які стримують приплив інвестицій; заборону на володіння землею іноземними інвесторами;

- **регуляторна політика** (оцінюється ступінь свободи щодо процедур, пов'язаних з відкриттям, закриттям підприємства, та його функціонуванням)

Графік 2. Індекс економічної свободи 2010

Джерело: The Heritage Foundation & the Wall Street Journal

¹ Відсоткових пункти

відповідно до вимог законодавства країни), де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 25,7 в.п.;

- **втручання уряду** (оцінюється ступінь навантаження на бюджет видатків уряду, частка державного сектору та втручання уряду у політику приватних підприємств), де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 23,9 в.п.;

- **фінансова політика** (оцінюється ступінь розвитку фінансової системи та органів регулювання), де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 18,5 в.п. Причинами такого низького результату є те, що фінансова система України залишається слабкою і нерозвиненою, ринок капіталу перебуває на зародковій стадії; реструктуризація банківської системи відбувалась повільно;

- **корупція** (оцінюється ступінь поширення корупції), де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 15,5 в.п.;

- **право власності** (оцінюється ступінь захищеності прав власності), де розрив між світовим значенням та індексом України становив 13,8 в.п.;

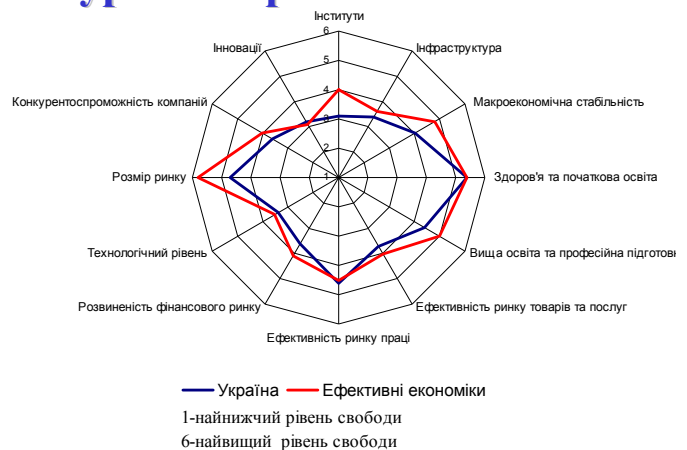
- **монетарна політика** (оцінюються заходи, націлені на підтримку цінової стабільності в країні), де розрив між середньосвітовим значенням та індексом України становив 9,4 в.п. через високу інфляцію (в середньому 20,7% в період 2006-2008 рр.); адміністративне регулювання цін (встановлення мінімальних цін на товари та послуги), через що спотворюється внутрішнє ціноутворення.

Індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму

Про погіршення ситуації в Україні свідчить також звіт Всесвітнього економічного форуму «Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010».

Україна у 2010 році погіршила свій результат на 10 позицій, посівши 82 місце серед 133 країн світу. Україна демонструє (Графік 3), що за такими показниками, як «Інститути» (120 місце), «Макроекономічна стабільність» (106 місце), «Розвиненість фінансового

Графік 3. Індекс глобальної конкурентоспроможності 2009-2010

Джерело: Звіт ВЕФ «Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010»

ринку» (106 місце) та «Ефективність товарних ринків» (109 місце) значно поступається країнам з розвинутою економікою (Графік 4).

Як і раніше, інституціональні проблеми (Графік 5) залишаються однією з основних перешкод для поліпшення конкурентоспроможності України: захист прав міноритарних акціонерів (132), ефективність законодавчих органів (130), захист прав власності (127), ефективність влади в регуляторній сфері (128), марнотратство державних коштів (114), незалежність судової влади (123), фаворитизм в прийнятті державних рішень (109), тягар державного регулювання (108), прозорість державної політики (107), суспільна довіра у політиків (105).

Негативна оцінка, надана Україні за показником інфляції (129), погіршила позиції України в категорії «Макроекономічна стабільність».

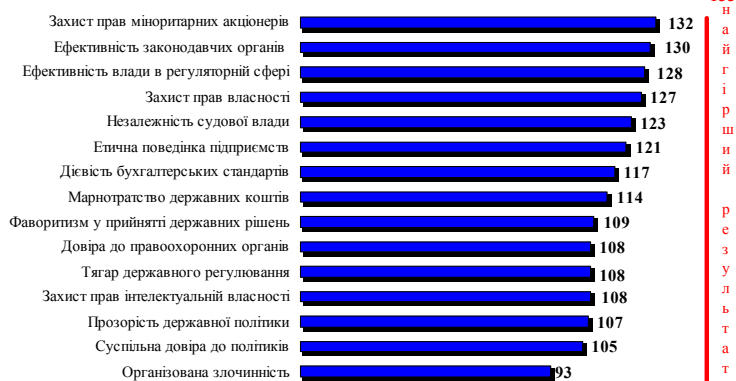
У 2009 році ВЕФ шляхом опитування провів дослідження щодо оцінки топ-менеджерами компаній факторів, які перешкоджають веденню бізнесу в країнах (Графік 6). 16,5% респондентів в Україні визначили політичну нестабільність фактором, який переважно перешкоджає

Графік 4. Місце України за індексом глобальної конкурентоспроможності 2009-2010 в розрізі факторів

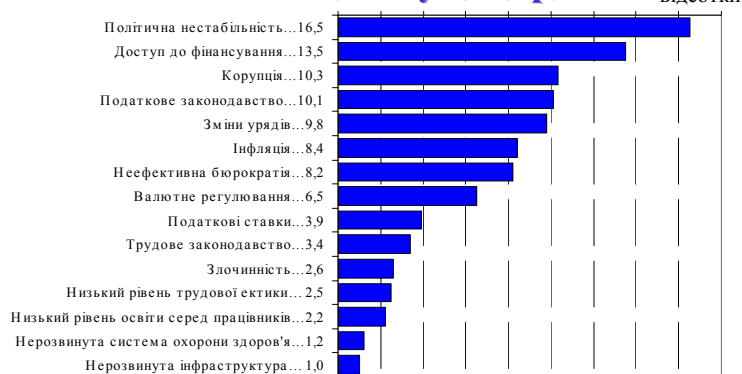
Джерело: Звіт Всесвітнього економічного форуму
«Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010»

Графік 5. Ключова проблема України – низька якість інститутів

Джерело: Звіт Всесвітнього економічного форуму
«Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010»

Графік 6. Фактори, які перешкоджають веденню бізнесу в Україні

Джерело: Звіт Всесвітнього економічного форуму
«Про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010»

веденню бізнесу. Серед інституційних проблем респонденти визначили також *корупцію* (10,3% респондентів), *зміни урядів* (9,8%), *неефективну бюрократію* (8,2%), *злочинність* (2,6%). 13,5% респондентів визнали *проблеми, пов'язані з фінансуванням*, серед факторів, що перешкоджають веденню бізнесу, 8,4% респондентів – *інфляцію*, 10,1% – *податкове законодавство*, 6,5% – *валютне регулювання*, 3,9% – *податкові ставки*.

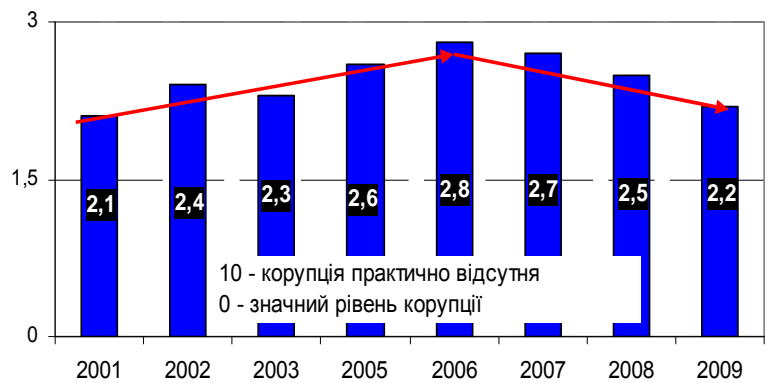
Індекс сприйняття корупції Transparency International

У 2009 році Україна продовжила низхідний тренд за індексом сприйняття корупції² *Transparency International*, опинившись практично на рівні 2001 року. Поруч з Україною знаходяться такі країни, як Росія, Кенія, Зімбабве, Еквадор, Камерун та Сієра - Леоне.

У 2009 році Україна з індексом 2,2 посіла 146 місце за рівнем корумпованості, тоді як у 2008 році Україна посідала 134 місце з індексом 2,5 (Графік 7).

Погіршення ситуації в сфері розповсюдження корупції як в державному, так й в приватному секторах, спеціалісти *Transparency International* пояснюють політичною нестабільністю в країні, а також достатньо толерантним відношенням громадян України до дій осіб, задіяних в корупційних схемах.

Графік 7. Динаміка індексу сприйняття корупції в Україні

Джерело: Звіт Transparency International “Про сприйняття корупції”

² Цей індекс віддзеркалює сприйняття представниками ділових кіл країн світу корумпованості, яке має місце у державному секторі, та оцінюється за шкалою від 10 (корупція практично відсутня) до 0 (значний рівень корупції).